נייר מחוק כדי לכרוך על צלוחית קטנה של פלייטון עור כדי לעשות קמיע[א] (דוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה) קלף כדי לכתוב עליו [ב]פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל דיו כדי לכתוב ב' אותיות כחול כדי לכחול עין אחת דבק כדי ליתן בראש השפשף זפת וגפרית כדי לעשות נקב שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב רבי יהודה אומר כדי לעשות פיטפוט סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב סיד כדי לסוד קטנה שבבנות [ג]ר' יהודה אומר כדי לעשות כלכל רבי נחמיה אומר כדי לסוד אונדפי: **גמ'** חבל נמי ליחייב כדי לעשות תלאי לנפה ולכברה כיון דחריק במנא לא עבדי אינשי תנו רבנן הוצין כדי לעשות אוזן לסל כפיפה מצרית סיב אחרים אומרים כדי ליתן על פי משפך קטן לסנן את היין [א]רבב כדי לסוך תחת [ד]אספגין קטנה וכמה שיעורה כסלע והתניא כגרוגרת אידי ואידי חד שיעורא הוא מוכין כדי לעשות כדור קטנה וכמה שיעורו כאגוז: נייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין: תנא [ה]כמה קשר מוכסין [ב]שתי אותיות (של קשר מוכסין) ורמינהו המוציא נייר חלק אם יש בו כדי לכתוב שתי אותיות חייב ואם לאו פטור אמר רב ששת מאי שתי אותיות שתי אותיות של קשר מוכסין רבא אמר שתי אותיות דידן ובית אחיזה דהיינו קשר מוכסין מיתיבי [ג]המוציא נייר מחוק [ו]ושטר פרוע אם יש בלובן שלו כדי לכתוב שתי אותיות או בכולו כדי לכרוך ע"פ צלוחית קטנה של פלייטון חייב ואם לאו פטור בשלמא לרב ששת דאמר מאי שתי אותיות של קשר מוכסין שפיר אלא לרבא דאמר שתי אותיות דידן ובית אחיזה דהיינו קשר מוכסין הכא בית אחיזה לא צריך קשיא תנו רבנן [ד]המוציא קשר מוכסין עד שלא הראהו למוכס חייב משהראהו למוכס פטור רבי יהודה אומר [ח]אף משהראהו למוכס חייב מפני שצריך לו מאי בינייהו אמר אביי איכא בינייהו רהיטי מוכסא רבא אמר מוכס גדול ומוכס קטן איכא בינייהו רב אשי אמר חד מוכס איכא בינייהו מפני שצריך לו להראות למוכס שני דא"ל חזי גברא דמוכס אנא: ת"ר המוציא שטר חוב עד שלא פרעו חייב משפרעו פטור רבי יהודה אומר אף משפרעו חייב מפני שצריך לו מאי בינייהו אמר רב יוסף [ט]אסור לשהות שטר פרוע איכא בינייהו [כ]רבנן סברי אסור לשהות שטר פרוע ורבי יהודה סבר מותר לשהות שטר פרוע אביי אמר דכולי עלמא אסור לשהות שטר פרוע והכא [ל]במודה בשטר שכתבו שצריך לקיימו קמיפלגי תנא קמא סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ורבי יהודה סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ומאי עד שלא פרעו ומשפרעו

עד

נייר מחוק. שוב אינו ראוי לכתוב לפיכך צריך שיעור גדול לכרוך ע"פ צלוחית: **קלף כדי לכתוב פרשה קטנה.** דלאיידי דדמיו יקרים לא עבדי מיניה קשרי מוכסין אלא תפילין ומזוזות ולא מיחייב בשיעורא זוטא: **דיו לכתוב שתי אותיות.** לרושם על שתי תוליות של כלי או על קרסים לזווגן: **כדי לכחול עין אחת.** לקמן[י] פריך עין אחת הא לא כחלי: **דבק.** גלו"ד: **כדי ליתן בראש השפשף.** בגמרא[כ] מפרש לה: **כדי לעשות נקב קטן.** כלי שנותנין בו כסף חי סותם פיו בזפת או בגפרית ונוקב בתוך הסתימה נקב דק להוציא בו: **חרסית.** לבינה כתושה: **לעשות פי כור.** שהמפוח נכנס בו: **פטפוט.** רגל למקום מושב הכור שהיו מושיבין על כן העשוי לכך כגון טרפיי"ד לשפות הקדירה: **סובין כדי ליתן ע"פ כור של צורפי זהב.** במקום שאין פחמין צורפין זהב באש של סובין: **לסוד קטנה שבבנות.** טופלות סיד להשיר את השיער: **גמ' חבל נמי ליחייב.** בשיעורא זוטא דחזי נמי לתלאי דנפה וכברה: **דחריק.** כעין חרקי. מתוך שהוא קשה פוגם את העץ: **הוצא.** של לולבי דקל: **כפיפה מצרים.** של העשוי מצורי דקל: **סיב.** ודילי"א שגדל סביב הדקל כעין מלבוש ונכרך סביבותיו ועולה: **על פי משפך.** אונטונדיי"ר: **לסנן את היין.** שמעכב הפסולת והקמחים מליכנס לפי הכלי: **רבב.** שומן או שמן: **איספוגין.** רקיק שנותנין בתנור וטחין תחתיו אליה: **וכמה שיעורא.** של איספוגין: **כדור.** פלוט"א: **נייר חלק.** שלא נכתב בו מעולם: **שתי אותיות.** קס"ד שתי אותיות דידן דזוטרן: **קשר של מוכסין.** לא בעי גליון לבית אחיזה שאוחזו כולו בכפו פשוט ורואה: **בלובן.** גליון: **הכא בית אחיזה לא צריך.** שיכול לאוחזו במקום המחק והשטר במקום הכתב: **משהראהו למוכס.** ורואה שמחל לו ראש הנהר את המכס שוב אין צריך לו ולא חזי למידי: **מאי בינייהו.** כלומר במאי פליגי ולמאי קאמר רבי יהודה דצריך לו: **רהיטי מוכסא.** קוראנ"ש שרצין אחר העוברים להעליל עליהם שלא נתנו המכס וטורח לעוברים לחזור למוכס ומצניע החותם להראות לאלו ולת"ק לא מצניע ליה להכי דלא רהטי בתריה הדר לגבי מוכס: **מוכס קטן.** פעמים שיש מוכס גדול שטורח לו לעמוד על הגשר כל היום וממנה מוכס קטן וזה מתחלה אינו מראה החותם של מלך אלא לגדול ולרבי יהודה צריך לו שהרי הקטן ימנענו מלעבור ולת"ק אין צריך לו שהגדול מוסר לו סימן דברים ואומר לקטן ועובר: **למוכס שני.** של מעבר אחר ולא לפוטרו מן המכס אלא להראות שהוא נאמן וחשוב ואינו מבריח עצמו מן המכס כדי שלא יעליל עליו לאחר זמן: **משפרעו.** (לוה) פטור. לקמיה מפרש להו: **מאי בינייהו.** כלומר מאי פלוגתייהו ומה טעם נותנין לדבריהם: **אסור לשהות שטר פרוע.** משום שנא' (איוב יא) אל תשכן באהליך עולה הלכך מלוה לא משהי ליה לצור ע"פ צלוחיתו משום איסור ולוה נמי לא משהי ליה שמא יבא לידי מלוה ויחזור ויתבענו: **מותר.** הלכך כי הוציאו מלוה חייב דצריך לו לכרוך ע"פ צלוחית: **במודה בשטר שכתבו.** הלוה מודה שכתבו צריך לקיימו ולומר לא פרעתי וכל כמה דלא אמר הכי לאו שטרא הוא מי לאו משכח סהדי להכיר החתימה דמאן קא משוי ליה שטרא לוה דאמר כתבתיו לוה נמי הא קאמר פרעתיו הפה שאסר הוא הפה שהתיר הלכך משפרעו כלומר משיאמר פרעתי פטור דלא צריך ליה ור' יהודה סבר אין צריך לקיימו דכיון דמודה שכתבו ולוה בו הרי הוא כאלו קיימוהו חותמיו וגובה בו כ"ז שמוציאו:

עד

רבב. פירש בקונטרס שומן או שמן וע"כ אינו שמן דשמן נמנו בו חכמים שיעור אחר במתני': **תחת איספוגין קטנה.** ואע"ג דבפ' כל שעה (פסחים ל:) אמרינן אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אסורה הא אמר התם בההיא פרקא[ל] דכעין תורא שרי: [מ]**והמוציא קשר מוכסין חייב.** אצטריך לאשמועינן אפילו כתב על הקלף אע"ג דקתני בסמוך דשיעור קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין: **ובית אחיזה.** בשעת כתיבה צריך בית אחיזה וקשר מוכסין צ"ל דיכול לכותבו בלא אחיזה ובקונטרס פי' בשעה שרואה בו בעי אחיזה: **ת"ק סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו.** ומשום הכי כי אמר לוה פרעתי פטור דאין השטר ראוי לגבות בו ומיירי שיודע שלא יוכל כלל למצוא עדי קיום וא"ת כי לא פרע נמי אמאי חייב מה תועלת יש בשטר כיון שאינו יכול לקיימו שאם יטעון הלוה פרעתי או מזוייף יפטור ואם יודה זה אינו מכח השטר וי"ל דמועיל לו השטר דמתוך כך נזכר הלוה שלוה ממנו אי נמי (א) לטרוף ממשעבדי אם יודה הלוה שאינו מזוייף וא"ת ומשפרעו אמאי פטור המוציא נהי דלא חזי לגבות חובו הא ראוי הוא לצור ע"פ צלוחיתו ואע"ג דאסור להשהות שטר פרוע הכא היאך נוציאנו מידו כיון שהוא עומד וצווח שאינו פרוע (ב) וי"ל דמיירי כגון שאמר אין לי עדים ואין לי ראיה ולא אמצא קיום ואפילו מצא אחרי כן אינו מועיל ולכך אסור להשהותו שמא לבסוף יקיימנו ויגבה בו שלא כדין ואי לא הוה טענינן ללקוחות וליתומין מזוייף הוה אתי שפיר דאסור להשהותו אך פירשתי בבבא קמא ובבבא מציעא ובגיטין דטענינן ללקוחות וליתומין פרוע ומזוייף ושם הארכתי ואם תאמר ואמאי לא קאמר איפכא דת"ק סבר אין צריך לקיימו ומשפרעו הוי כמשמעו שפרעו ממש ולכך פטור דאסור להשהות שטר פרוע שמא יגבה בו פעם אחרת שכשיטעון הלוה האמת שפרעו לא יאמן המלוה צריך לקיימו ויגבה שנית ור' יהודה סבר צריך לקיימו ואף משפרעו חייב דצריך הוא לצור על פי צלוחיתו ואין אסור להשהותו דמיירי כגון בידוע שלא ימצא עדי קיום ולא יוכל לגבות שנית דכשיטעון הלוה האמת שפרע יצטרך המלוה לקיימו ויש לומר דאף לר' יהודה הוי אסור להשהותו שמא יקיימנו באקראי בעלמא ויגבה בו שלא כדין: **רש"י** גריס דכולי עלמא מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו. וכן נראה דהכי קי"ל דאית ליה לרב נחמן הכי בפרק שני דכתובות (דף יט.) וקיימא לן כוותיה בדיני:

ת"ק

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פי"ח מהלכות שבת הלכה יז:
ז ב ג ד שם הלכה טו:

מוסף רש"י

מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. לוה שהודה בשטר שכתבו ועל פיו נחתמו העדים, אין המלוה צריך לקיימו בעדים החתומים בו, שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתיו, ולא אמרינן בהאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, דמיגו שאמר כשר הוא הרי היה השטר וכי אמר פרעתיו לא מהימן, שהרי ביד המלוה הוא (כתובות יט.) מאחר שהלוה מודה שהשטר הוא שהוציאו עליו שטר אמת הוא, אין המלוה צריך לחזור אחר העדים החתומים בו ולהעיד על חתימתן ולקיימו (ב"מ עב.).

רב נסים גאון

אסור לשהות שטר פרוע איכא בינייהו. משכחת לה במסכתא דכתובות בפ' האשה שנתארמלה (דף יט) אמר ר' יהושע בן לוי אסור לאדם שישהה שטר פרוע בתוך ביתו שנאמר (איוב יא) ואל תשכן באהליך עולה. וכן עוד תמצא בזה הפרק עיקר הדברים במודה בשטר שכתבו. אמר רב הונא אמר רב מודה שכתבו אינו צריך לקיימו. אמר ליה רב נחמן גנבא גנובי למה לך, אי סבירא לך כר' מאיר אימא כר' מאיר. אמר ליה ומר היכי סבירא ליה. אמר ליה כי אתו לקמן אמרי' להו קיימו שטרייכו ונחותו לדינא. והלכתא כרב נחמן שצריך לקיימו.

רבינו חננאל

ותנא כמה קשר מוכסין ב' אותיות. לא שנו אלא באותו קשר שהיו מכירין אותו באותו פרק שכותבין בו ב' אותיות בכתב יווני שהן גדולות מאותיות שלנו. אם יש בנייר החלק שיעור ב' אותיות הללו חייב עליו ואם לאו פטור. ורמינהי המוציא נייר חלק אם יש בו כדי לכתוב ב' אותיות חייב ואם לאו פטור. מדקאמר ב' אותיות סתם, אסיקנא אדעתין ב' אותיות דילן דזוטרן מן ב' אותיות של קשר מוכסין דקא מחייב עליה, ומן ההיא דקמייתא פטור. אמר רב ששת ב' אותיות דתנינא בהא ברייתא שנייה נמי דקשר מוכסין. רבא אמר ב' אותיות דילן ובית אחיזה, והכי קאמר רבא לא תימא דאם מוביל הנייר ב' אותיות חייב עליו אלא אימא הכי אם אפשר לכתוב עליו ב' אותיות, ואי אפשר לו שיהא בו בית אחיזה כדי לכתוב למעלה הימנו, דמצא מקום ב' אותיות ובית אחיזה כשיעור קשר מוכסין. מיתיבי המוציא נייר מחוק ושטר פרוע אם יש בלובן שלו כדי לכתוב ב' אותיות או בכולו כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פליטון חייב ואם לאו פטור. [בשלמא] לרב ששת דאמר בב' אותיות של קשר מוכסין שפיר דהוה ליה כמתניתין ופירושה, אלא לרבא דאמר צריך שיהא הנייר החלק כולו כשיעור ב' אותיות של קשר מוכסין והוא שיעור ב' אותיות דילן ובית אחיזה, והא הכא דשטר גדול הוא ויש בו לבן ויש בו בית אחיזה ומקום הלובן שלו ב' אותיות דילן, ולא צריך מקום ב' אותיות של קשר מוכסין, קשיא. הא דתנן המוציא קשר מוכסין חייב, אוקימנא בברייתא עד שלא הראהו למוכס מפני שהוא צריך לו, אבל אם הראהו למוכס ואינו צריך לו פטור. ור' יהודה פליג ואמר אף משהראהו למוכס חייב מפני שהוא צריך לו. ובעינן למידע במאי פלוגתייהו ומאי בינייהו. אמר אביי רהטי מוכסא איכא בינייהו, בזמן שיש כמה רצין לפני המוכס מחפשין כי נתן המכס ונטל הקשר, ומי שלא נתן, קאמר ר' יהודה חושש שמא ישיגוהו רצי המכס בזמן שאין עמו קשר לפיכך צריך לו לדחותם אע"פ שהראהו לגדול, אבל היכא דליכא רהטי

מסורת הש"ס

(א) מהרש"ל מוחק זה וכן משמע לקמן בגמ' עט.: (ב) [עי' תוס' סוטה יז. ד"ה אינו כותב], (ג) [נזיר ג.], (ד) [רקיק מלות מתרגמינן אספוגין ערוך וכן בכל אלפס], (ה) [ע' הערוך ערך שתי תגא כמה קשר מוכסין שתי אותיות בכתב יווני שהן גדולי' מאותיו' שלנו], (ו) [תוספתא פ"ט], (ז) [שם], (ח) [כתובות יט.], (ט) [שם ב"מ ז. עב: ב"ב קנד. קע.], (י) [דף פ.], (כ) [לקמן פ.], (ל) [דף ל. ע"ש], (מ) [שייך לע"ל במשנה],

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ת"ק סבר וכו' אי נמי לטרוף ממשעבדי. נ"ב דלא חיישינן לקנוניא אלא היכא דליתרע שטרא דהיינו שנאכל ומלאת: (ב) בא"ד עומד וצווח שאינו פרוע ואי לא הוה טענינן ללקוחות וליתומים מזוייף ופרעתי הוה אתי שפיר וכו' ושם הארכתי וי"ל דמיירי כגון שאמר אין לי וכו' שלא כדין ואם תאמר ואמאי לא קאמר כצ"ל:

◆

גליון הש"ס

גמ' רבנן סברי אסור לשהות. ק"ל הא חזי ליה למחוק השטר ויהיה מותר להשהותו לצור ע"פ צלוחיתו וצ"ע:

◆

לעזי רש"י

גלו"ד. דבק חזק.
טרפיי"ד. חצובה (בעלת שלוש רגליים).
וידיל"א. קנוקנת.
אונטודיי"ר [אינטונדויי"ר]. משפך.
פילוט"א. כדור.
קוראנ"ש. רצים, שליחי בית המכס.

◆

רבינו חננאל (המשך)

מכסא קאמר אביי אפילו ר' יהודה מודי דפטור. רבא אמר מוכס גדול ומוכס קטן איכא בינייהו ומימריה קרוב למימרא דאביי, וסבירא ליה שאם אין שם מוכס קטן משהראהו למוכס לא פליג ר' יהודה דפטור. רב אשי אמר לעולם פליגי ולא מילתא איכא בינייהו, אלא לעולם אפילו היכא דליכא רהטי ולא שני מוכסין צריך ליה לקשר, דכד אתי מוכסא שני מחוי ליה למוכס דקדים מוכס שני וא"ל חזי דגברא דמכס אנא ורגילנא לשלומי מכסא שיהא לו פנים אצלו, או דמאחר ליה ולא דחיק ליה. המוציא שטר חוב שהוא עליו עד שלא פרעו, כגון שנגנב מן המלוה או שנפל מן המלוה ומצאו המלוה בשבת עד שלא פרעו, והעבירו ד' אמות ברה"ר כו', לא פליגי שהוא חייב. כי פליגי כגון שהוציאו לוה אחר שפרעו. רבנן סברי פטור משום דלית ליה צורך ביה. ור' יהודה סבר עדיין צריך לו ואע"ג שפרעו וחייב. מאי בינייהו דפליגי ביה. אמר רב יוסף לשהות שטר פרוע איכא בינייהו, ת"ק סבר אסור, וכיון שהמלוה אסור לשהותו, אין הלווה צריך לשטר ואם הוציאו פטור, דהוה ליה כמתעסק. ור' יהודה סבר מותר לאדם לשהות שטר פרוע בתוך ביתו והרי הלווה חושש מן השטר ויש לו צורך בהוצאתו וחייב. אביי אמר דכולי עלמא אסור לשהות שטר פרוע, והכא במודה בשטר שכתבו קא מיפלגי. ת"ק סבר צריך לקיימו, ור' יהודה סבר אין צריך לקיימו. ועיקר דהא שמעתא בהאשה שנתארמלה, וכבמה דוכתי נמי איכא, והכין הוא, ראובן שתבע את שמעון במנה והוציא עליו שטר. אמר שמעון שטר זה כתבתיו לו על עצמי אלא שפרעתיו. אם יכול ראובן המלוה לקיים את השטר בחותמיו כולי עלמא לא פליגי שחייב שמעון בממון, דאמר רב פפא האי מאן דמפיק שטרא אחבריה, וא"ל שטרא פריעא הוא לאו כל כמיניה. אבל אם אין ראובן המלוה יכול לקיימו בחותמיו ואין נודע כי נכתב באמת אלא מדברי שמעון,